

รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมคนแรกของประเทศฝรั่งเศส*

ศาสตราจารย์ ดร.สดชื่น ชัยประสาธน์**

เนื่องในโอกาสที่เรามีกระทรวงวัฒนธรรมที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ เมื่อปลายปีพ.ศ.2545และมีการกล่าวขวัญถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมคนแรกของคนไทยกันมาก ดิฉันจึงเห็นว่าหากเผยแพร่บทบาทและผลงานของรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมฝรั่งเศสคนแรกต่อผู้สนใจในวงกว้าง อาจจะช่วยให้ผู้ฟังเกิดแนวคิดเชิงเปรียบเทียบ วิพากษ์วิจารณ์อันจะนำไปสู่การปรับปรุงยุคตส์สร้างสรรค์นโยบายทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับประเทศของเรา จึงนำเรื่องนี้มาเสนอต่อสาธารณชนอีกครั้งหนึ่ง

อองเดร มาลโรซ์ (André Malraux ค.ศ.1901-1976/พ.ศ.2444-2519) ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมคนแรกของประเทศฝรั่งเศสในรัฐบาลของนายพลชาร์ลส์ เดอโกลล์ สมัยที่ 2 เมื่ออายุได้ 58 ปี และอยู่ในตำแหน่งนานต่อเนื่องกันถึง 10 ปี (ค.ศ. 1959-1969/พ.ศ.2502-2512) ก่อนหน้านี้นี้เขาเป็นคนที่ชื่อเสียงในฐานะนักเขียนนวนิยาย นักปรัชญา/นักวิจารณ์ศิลปะและเคยเป็นรัฐมนตรีกระทรวงข่าวสารในรัฐบาลเดอโกลล์ 1 มาก่อน

* เอกสารประกอบการบรรยาย ในโครงการเสวนาสาระวัฒนธรรม ครั้งที่ 10 (ปีที่ 5) จัดโดยคณะโบราณคดี ร่วมกับกรมศิลปากร เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2546 ณ ห้องประชุมดำรงราชานุภาพ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะโบราณคดี

ขณะที่นายพลเดอโกล ได้กลับมาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของประเทศฝรั่งเศสอีกครั้งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1958 นั้น อ็องเดร มาลโรซึ่งยังไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมในทันที ก่อนหน้านี้เขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีลอย ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ประธานาธิบดีด้านประชาสัมพันธ์และรับผิดชอบโครงการที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งรวมทั้งโครงการเผยแพร่วัฒนธรรมและชื่อเสียงของประเทศฝรั่งเศสด้วย จนกระทั่งถึงวันที่ 22 กรกฎาคม 1959 มาลโรจึงได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม โดยมีหน้าที่รับผิดชอบบริหารกระทรวงวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากการรวมเอากรมศิลปะและอักษรศาสตร์และงานการศึกษามวลชนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่โอนมาจากกระทรวงศึกษาธิการมาไว้ด้วยกันกับศูนย์ภาพยนตร์แห่งชาติ ซึ่งโอนมาจากกระทรวงอุตสาหกรรมและการพาณิชย์

ก่อนจะพูดถึงกิจกรรมด้านวัฒนธรรมของรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมคนแรกของประเทศฝรั่งเศสจะขอเกริ่นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประธานาธิบดีเดอโกลกับมัลโรซ์สักเล็กน้อย ประธานาธิบดีเดอโกลชื่นชมมัลโรซ์ในฐานะที่เป็นนักคิดนักปรัชญาทางอักษรศาสตร์และศิลปะหัวก้าวหน้าที่กำลังเจริญวัย กล้าเข้าไปมีส่วนร่วมหรือรู้เห็นในเหตุการณ์สำคัญของโลก เช่น การปฏิวัติในจีน สงครามกลางเมืองในสเปน และสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วนำประสบการณ์เหล่านั้นมากลั่นกรองสร้างเป็นงานวรรณศิลป์แนวใหม่ที่มีคุณค่า ส่วนมัลโรซ์ก็ชื่นชมยกย่องนายพลเดอโกลในฐานะที่เป็นทั้งนักปฏิบัติ นักคิดและนักเขียนที่มีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะกอบกู้ชาติหลังจากที่ประเทศฝรั่งเศสเสียหายบอบช้ำอย่างหนักจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้จะไม่สนใจที่จะเป็นนักการเมือง แต่มัลโรซ์ก็เต็มใจที่จะทำงานเพื่อช่วยประธานาธิบดีเดอโกลและเพื่อประเทศฝรั่งเศส เดอโกลเองก็ต้องการความคิดที่เฉียบคม ว่องไวของ “อัจฉริยมิตรผู้นี้” เป็นอย่างมาก ประธานาธิบดีเดอโกลเขียนเกี่ยวกับมัลโรซ์ไว้ว่า

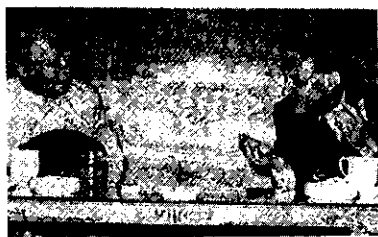

“ทางด้านขวาของข้าพเจ้า มี และจะมีอ็องเดร มัลโรซ์ อยู่ตลอดไป การมีอัจฉริยมิตรที่ไฝ่ฝันถึงชีวิตอันสูงส่งอยู่ใกล้ๆ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่าตัวเองยังติดดินอยู่เสมอ ความคิดเห็นที่เขาผู้เป็นพยานอันหาที่เปรียบมิได้ มีต่อข้าพเจ้า

ยิ่งช่วยให้ข้าพเจ้ามั่นใจตัวเองมากขึ้น ข้าพเจ้ารู้แน่ว่าเมื่อใด หัวข้อในการอภิปรายกันนั้นยาก ญาณพิณจอันกระจำงและเฉียบไวของเขาคจะช่วยให้ข้าพเจ้าจัดความคลุมเครือไม่เข้าใจ ออกไปได้” (*Mémoires d'espoir, tome I, Le Renouveau, P. 285*)

ระหว่างดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวง

วัฒนธรรมเป็นเวลา 10 ปี มาลโรซ์ได้รับมอบหมายจากนายพลเดอโกล ให้เป็นตัวแทนประธานาธิบดีไปเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศหลายครั้ง นอกจากประเทศในยุโรป ก็มีทวีปแอฟริกา ละตินอเมริกา สหรัฐอเมริกา แคนาดา และทวีปเอเชีย ในส่วนที่เกี่ยวกับเอเชีย นั้น มาลโรซ์มีสัมพันธไมตรีที่แนบแน่นกับประธานาธิบดีเยาวหรัล เนห์รูแห่งอินเดีย และได้เข้าเยี่ยมสนทนากับประธานาธิบดีมาเซ ตุงเป็นเวลานานหลายชั่วโมง เมื่อเดือนสิงหาคม 1967 (บทสนทนาระหว่างมาลโรซ์

กับประธานาธิบดีมาเซ ตุง ที่พิมพ์เผยแพร่ต่อมาเป็นที่สนใจของมหาชนชาวฝรั่งเศสอย่างมาก) ระหว่างที่เจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่างๆ มาลโรซ์ได้มีโอกาสชมงานศิลปะของประเทศเหล่านั้น และได้เตรียมการเจรจาทางทามขอนำผลงานศิลปะชิ้นสำคัญๆ ที่แสดงถึง ความ

ยิ่งใหญ่ทางอารยธรรมมาแสดงที่ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีผลทำให้เกิดการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะ มรดกโลกที่มโหฬารที่ปารีสถึง 6 ครั้ง ดังจะกล่าวต่อไป

ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม อ็องเดร มาลโรซ์ได้มีโอกาสสนาแนวคิดด้านศิลปวัฒนธรรมที่ได้เคยเสนอไว้แล้วก่อนหน้านี้ ทั้งที่เป็นบทความ นวนิยาย และความเรียงเกี่ยวกับศิลปะ ตลอดจนปาฐกถาที่เสนอในที่ประชุมสมาคมนักเขียนนานาชาติ และที่ได้ให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์ต่างๆ มาพัฒนาเป็นนโยบายวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติภารกิจของกระทรวงวัฒนธรรมที่ดั่งขึ้นใหม่

ตามรัฐธรรมนูญฯ ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 1959 (ซึ่งมาโลร์ชเป็นผู้ร่างขึ้นเอง) กระทรวงวัฒนธรรมมีภารกิจหลัก ดังนี้

1. เผยแพร่ศิลปกรรมสำคัญของมนุษยชาติ โดยเริ่มจากของชาวฝรั่งเศสก่อน เพื่อให้คนฝรั่งเศสจำนวนมากเท่าที่จะมากได้มีโอกาสชื่นชมผลงานเหล่านั้น
2. นำมรดกวัฒนธรรมของชาวฝรั่งเศสออกไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง
3. ส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรคผลงานศิลปะ และให้เกิดแนวคิดที่จะเกื้อหนุนการสร้างสรรคศิลปะร่วมสมัยให้เฟื่องฟูยิ่งขึ้นต่อไปด้วย

ปัญหาในระยะแรกและแนวทางแก้ปัญหา

เนื่องจากการกิจหลักของกระทรวงวัฒนธรรมนั้นกำหนดเป้าหมายไว้สูงมาก เพราะกลั่นกรองมาจากความคิดเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมที่มาโลร์ชสั่งสมไว้จากประสบการณ์ชีวิตและงานประพันธ์ตั้งแต่วัยหนุ่ม ทั้งยังมุ่งให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของประธานาธิบดีเดอโกล ที่มุ่งกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และประสงค์ที่จะส่งเสริมให้ประเทศฝรั่งเศสมีบทบาทนำในระดับโลกด้วย อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นทำได้ยากยิ่งเพราะมีปัญหาทั้งด้านการบริหารการจัดระบบงานและบุคลากร เนื่องจากเจ้าของหน่วยงานเดิมโดยเฉพาะกระทรวงศึกษา ไม่พอใจที่ถูกแบ่งทอนหน่วยงานและงบประมาณ จึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร บุคลากรที่ถูกโอนมาก็มาอย่างไม่เต็มใจ เพราะต้องปรับตัวให้เข้ากับงานใหม่ ทั้งไม่แน่ใจว่ากระทรวงวัฒนธรรมที่ตั้งใหม่นี้จะอยู่ยั่งยืนหรือไม่ ตำแหน่งก็มีน้อย ผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารวัฒนธรรมโดยตรงในขณะนั้นก็ยังมี ยิ่งไปกว่านั้น นักการเมืองฝ่ายซ้ายก็แสดงความเป็นศัตรูเพราะไม่พอใจที่นายพลเดอโกลกลับมาใช้อำนาจ นักการเมืองฝ่ายขวาก็ไม่ไว้วางใจมาโลร์ช กล่าวหาว่าเขาเป็น “นักผจญภัยที่เคยเป็นคอมมิวนิสต์” ส่วนผู้บริหารระดับสูง โดยเฉพาะ รัฐมนตรีกระทรวงการคลังนั้นแทบไม่เชื่อเอาเลยว่่านักคิด นักเขียน นักพูดอย่างมาโลร์ชจะบริหารงานในกระทรวงนี้ได้สำเร็จ

เพื่อให้เกิดความมั่นคงและต่อเนื่องในการทำงาน มาโลร์ชและทีมงานอันประกอบด้วยผู้ที่มีฝีมือด้านงานอักษรศาสตร์/ศิลปะ และในด้านการบริหาร ได้เสนอขอบรรจุงานวัฒนธรรมเข้าไปในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (ค.ศ. 1961-

1965) และฉบับที่ 5 (ค.ศ.1966-1970) ได้สำเร็จ การจัดทำแผนแม่บทด้านวัฒนธรรมมีผลทำให้กระทรวงวัฒนธรรมสามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงานหลัก วัตถุประสงค์และเป้าหมายตลอดจนแนวทางดำเนินงานได้อย่างชัดเจน และมีระบบ ขั้นตอนเพื่อช่วยให้ปฏิบัติตามภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ แผนแม่บทนี้ นอกจากจะทำให้กระทรวงมีอนาคตที่ยั่งยืนมั่นคงแล้ว ยังทำให้สามารถขยายหน่วยงาน จำนวนบุคลากร แผนงาน และ กิจกรรมด้านวัฒนธรรมได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แม้จะได้รับงบประมาณจริงน้อยกว่าที่ตั้งไว้ในแผนมาก (ประมาณ 0.38% ถึง 0.43% ของงบประมาณแผ่นดินโดยรวม) แต่มาโลร์และทีมงานก็สามารถนำงบประมาณที่จำกัดมาปรับพลิกแพลงเพื่อสร้างกิจกรรมได้มาก ภายใน 10 ปี กระทรวง วัฒนธรรมสามารถขยายหน่วยงานจาก 3 กรม ในปีเริ่มต้น (ค.ศ. 1959) มาเป็น 6 กรมในปี 1969 อันเป็นปีสุดท้ายที่มาโลร์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งยังสามารถตั้งหน่วยงานระดับภูมิภาคในความรับผิดชอบของสำนักปลัดกระทรวงเพิ่มอีก 3 หน่วยงาน คือ คณะกรรมการวัฒนธรรมระดับ ภูมิภาค (1963) คณะที่ปรึกษาด้านการสร้างสรรค์งานศิลปะแห่งภูมิภาค (1966) และคณะผู้อำนวยการด้านกิจกรรมวัฒนธรรมทั่วไป (1969) นอกจากนี้ยังเพิ่มจำนวนบุคลากรได้มากขึ้นจนสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมได้มากทั้งปริมาณและคุณภาพ

น่าสังเกตว่าการบรรจุแผนวัฒนธรรมเข้าไปในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 2 ฉบับทำให้เกิดการแบ่งขอบเขตการทำงานระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ กระทรวงวัฒนธรรมจะรับผิดชอบเฉพาะด้านการสร้างสรรค์และการเผยแพร่ศิลปะโดยมุ่งให้ผู้ดูผู้ชมทั่วไปเกิดความรักศิลปะ ในขณะที่กระทรวงศึกษาฯมุ่งทำหน้าที่สอนและให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับศิลปะให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัยนอกจากนั้นยังมีการตกลงกันว่าให้ย้ายงานการศึกษาพลชนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมซึ่งถูกโอนมาอยู่กับกระทรวงวัฒนธรรมเป็นการชั่วคราว กลับไปสังกัดสำนักงานเยาวชนและการกีฬาดังเดิม ในการนี้สำนักงานเยาวชนได้รับอนุมัติงบประมาณสร้าง “บ้านวัฒนธรรมเยาวชน” (Maison des Jeunes de la Culture) สำหรับเยาวชนที่มีอายุ 15 ปี ลงมา โดยเน้นการสร้างสรรค์ระดับมือสมัครเล่น ส่วนกระทรวงวัฒนธรรมได้รับอนุมัติงบประมาณสร้าง “บ้านวัฒนธรรม” (Maison de la Culture) สำหรับกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป โดยเน้นผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพสูงระดับมืออาชีพ

อย่างไรก็ตาม การแบ่งขอบเขตของงานเช่นนี้ จะมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ข้อดีก็คือทำให้กระทรวง วัฒนธรรมมุ่งส่งเสริมการสร้างสรรค์และการเผยแพร่งานศิลปะที่มีคุณภาพ

สูงได้เต็มที่ สอดคล้องกับภารกิจหลักของกระทรวงตามที่รัฐกฤษฎีกากำหนด และ สอดคล้องกับแนวคิดและนโยบายด้านศิลปะและวัฒนธรรมของมาลโรซ์ แต่ข้อด้อยก็คือ การแยกการสอนออกจากการสร้างสรรค์และการเผยแพร่งานศิลปะและ การแยกกลุ่มอายุ และระดับคุณภาพของงานศิลปะ จะมีส่วนสร้างปัญหาสำคัญซึ่งจะบานปลายกลายเป็น ปัญหาวิกฤตในช่วงเดือนพฤษภาคม 1968 ซึ่งจะกล่าวต่อไป

แนวคิดและนโยบายของมาลโรซ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม

มาลโรซ์เห็นว่าความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและเทคนิคการสื่อสาร ใหม่ๆ ซึ่งตอบสนองอภิปรัชญาโคตินิยมและธานิยม กำลังคุกคามสังคมร่วมสมัยในศตวรรษที่ 20 อย่างน่าวิตก เขาเชื่อว่า ผลผลิตของเทคโนโลยี เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นเสียง ภาพยนตร์ ภาพถ่าย สื่อสารมวลชนและหนังสือการ์ตูน กำลังคุกคามวัฒนธรรมชาวบ้านและ อารยธรรมแห่งจิตวิญญาณ มาลโรซ์เปรียบโทรทัศน์และภาพยนตร์ว่าเป็น “อุตสาหกรรม ผลิตความฝันสำเร็จรูป” ที่อำนวยความสะดวกอย่างมโหฬารเพื่อผลประโยชน์ด้านการ ธุรกิจและเงิน โดยใช้การกระตุ้นสัญชาตญาณทางเพศและความรุนแรง ซึ่งเป็นเสมือนพลัง มืดหรือชาตานิยมใหม่ที่使人ในสังคมส่วนใหญ่ (ซึ่งขาดศรัทธาในศาสนาที่เคยเป็นที่พึ่ง ทางใจ) ต้องตกเป็นทาส ในทัศนะของมาลโรซ์ สิ่งที่จะเป็นเสมือนยาแก้พิษหรือพลังที่จะ ยึดเหนี่ยวใจมนุษย์ในปัจจุบันได้ คือ วัฒนธรรม

มาลโรซ์กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“วัฒนธรรมช่วยให้เราสามารถต่อต้าน ‘อุตสาหกรรมผลิตความฝัน สำเร็จรูป’ ที่สร้างขึ้นเพื่อความบันเทิง แต่แท้จริงแล้วคนสร้าง ต้องการทำเงินให้ได้มากที่สุด จนกระทั่งไม่ใส่ใจว่าสิ่งที่ตนสร้างขึ้นมานั้น ทำให้คนเสเพลเสื่อมจากความเป็นมนุษย์ กลายเป็นสัตว์ป่าเถื่อน ขึ้นอยู่กับพลังขับทางกาย ถ้าพูดให้ชัดก็คือ รู้จักแต่จะสืบพันธุ์แล้วก็ตายไป”

“วัฒนธรรมคือ องค์กรรวมของความรัก ความคิดและศิลปะทุกสาขาที่ สัมผัสกันมานานนับพันๆ ปี ช่วยให้ผู้มนุษย์สามารถปลดปล่อยตัวเอง จากความเป็นทาสได้”

“สิ่งที่เรียกกันว่าวัฒนธรรมนั้น คือ ความมุ่งมั่นที่จะแสวงหา รับ สืบทอด และเพิ่มพูน ทุกสิ่งที่ประมวลเข้าเป็นศักดิ์ศรีของมนุษยชาติ”

“วัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่สังคมได้ใช้เป็นเครื่องคุ้มกัน เป็นฐานสำหรับการสร้างสรรค์ถือได้ว่า เป็นศักดิ์ศรีของมนุษยชาติที่สืบทอดจากอดีต มาสู่เรา”

จากข้อความที่คัดมาข้างต้น เห็นได้ว่ามาลโรซ์ให้นิยามและความหมายของ “วัฒนธรรม” ไว่กว้างและลึกมาก ในทัศนะของมาลโรซ์ นั้น “วัฒนธรรม” มีความหมายรวมถึงศิลปะทุกสาขาที่หลอมรวม ความรักและความคิดไว้ด้วยกัน และที่สั่งสมกันมานานนับแต่อดีต แม้ผู้สร้างจะตายไปแล้ว แต่สิ่งที่ศิลปินสร้างไว้ยังคงอยู่ วัฒนธรรมให้ความหมายแก่ชีวิต และแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ที่สามารถเอาชนะชะตากรรมและความตายได้ วัฒนธรรมในสายตาของมาลโรซ์จึงเป็นเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนในสังคมที่ขาดความเชื่อในศาสนา เขาเชื่อว่าวัฒนธรรมเป็นที่พึ่งทางใจ ช่วยทำให้มนุษย์หายว้าเหว ช่วยให้เกิดความรักความผูกพันกับผู้อื่น และช่วยคุ้มกันไม่ให้ตกเป็นทาสของความบันเทิงที่แฝงความชั่วร้าย นอกจากนี้ เขายังเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นฐานของการสร้างสรรค์งานร่วมสมัยด้วย

น่าสังเกตว่ามาลโรซ์เน้นเรื่องการทำให้คนจำนวนมากเข้าถึงศิลปะ และเน้นแนวคิดเรื่อง วัฒนธรรมประชาธิปไตย ด้วย เขาเสนอว่า “(กิจกรรม)วัฒนธรรม คือ การทำให้คนจำนวนมากที่สุดรู้จักงานศิลปะจำนวนมากที่สุด” ศิลปวัฒนธรรมต้องไม่ใช่เพื่อคนกลุ่มน้อยที่มั่งคั่ง ที่มีสิทธิพิเศษ แต่ต้องเพื่อคนส่วนใหญ่ มาลโรซ์แถลงนโยบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 1959 ว่า “สิ่งสำคัญ ก็คือ วัฒนธรรมประชาธิปไตย... ซึ่งหมายความว่า เราพยายามเผยแพร่สิ่งที่เราพยายามทำในปารีสไปสู่บ้านวัฒนธรรมซึ่งมีอยู่ในทุกภาคของประเทศฝรั่งเศส เพื่อให้ประชาชนที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไปไม่ว่าจะมีฐานะยากจนเพียงไร สามารถเข้าถึงมรดกวัฒนธรรมประจำชาติและความยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติได้” และได้แถลงไว้อีกเมื่อปี 1966 ว่า “รัฐต้องมีหน้าที่ออกกฎหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมเหมือนกับที่สาธารณรัฐที่ 3 ได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา : เด็กทุกคนในประเทศฝรั่งเศสต้องมีสิทธิ์เข้าชมผลงานทัศนศิลป์ ละคร ภาพยนตร์ เหมือนกับที่มีสิทธิ์ได้เรียนหนังสือ” นอกจากนั้นมาลโรซ์ยังต้องการให้ ผู้สนใจศิลปะแต่ละคนสามารถ

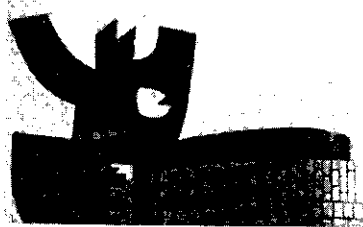
สัมผัสหรือพบปะกับงานศิลปะและศิลปินได้โดยตรง เนื่องจากเห็นว่าแค่ให้ความรู้มันไม่พอ ต้องทำให้เกิดความรักด้วย เขากล่าวว่า

“คนที่มีวัฒนธรรมนั้น ไม่เพียงแต่รู้จักว่า เซคสเปียร์ วิกตอร์ อูโก เรมбранด์ท์ บาต เป็นใครเท่านั้น ต้องรู้จักรักคนเหล่านี้ด้วย ถ้ามี วัฒนธรรม จิตก็ต้องสื่อสัมพันธ์กับงานศิลปะได้”

กิจกรรมของกระทรวงวัฒนธรรมภายใต้ความรับผิดชอบของมาลโรซ์ในช่วง 10 ปี (ค.ศ. 1959-1969)

กิจกรรมด้านวัฒนธรรมในยุคของมาลโรซ์ที่สำคัญ ได้แก่

1. บ้านวัฒนธรรม

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองเกรอนอบล์ เปิดทำการเมื่อปี 1968

มาลโรซ์และทีมงานให้ความสำคัญแก่ “บ้านวัฒนธรรม” เป็นอันดับแรก เพราะเห็นว่าเป็น ศูนย์กลางของกิจกรรมวัฒนธรรมที่สามารถตอบสนองนโยบายและการกิจหลักของกระทรวงวัฒนธรรมได้มากที่สุด มาลโรซ์ยังอ้างความจำเป็นที่จะต้องมีย่านวัฒนธรรมอยู่บ่อยครั้ง อาทิเช่น ในสุนทรพจน์ที่แสดงในพิธีเปิดบ้านวัฒนธรรมที่เมืองอาเมียงส์ (Amiens) เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 1966 เขากล่าวว่า

“เหตุที่ต้องสร้างบ้านวัฒนธรรมนี้ขึ้นมาก็เพราะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้ ในโลกเราทุกวันนี้ มวลมนุษย์มีแต่จะตกเป็นเหยื่อของอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้ความฝันของมนุษย์เป็นวัตถุดิบ สถานที่นี้เป็นแหล่งเดียวที่เราทุกคนจะร่วมมือกันต่อต้านพลังมืดดังกล่าว...”

มาลโรซ์มองว่าบ้านวัฒนธรรมมีลักษณะศักดิ์สิทธิ์มีพลังยึดเหนี่ยวใจคนดู “มหาวิหารสมัยใหม่” ด้วยเหตุนี้ แนวคิดเรื่องบ้านวัฒนธรรมและกิจกรรมวัฒนธรรมสำหรับมาลโรซ์จึงไม่ใช่เรื่องสถานที่และกิจกรรมที่เน้นความสนุกและความบันเทิงใจเพียงอย่างเดียว

นโยบายของมาลโรซ์และกระทรวงวัฒนธรรมเน้นหลักการที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับรัฐในโครงการบ้านวัฒนธรรมอย่างเสมอภาค เขาเชื่อว่าความสำเร็จของบ้านวัฒนธรรมนอกจากจะขึ้นอยู่กับศักยภาพของ ผู้บริหาร วิทยากร ศิลปิน เจ้าหน้าที่ ฯลฯ แล้วยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างรัฐกับเทศบาลและประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญด้วย มาลโรซ์สนับสนุนนโยบายความร่วมมือ 2 ฝ่าย ระหว่างรัฐกับองค์กรท้องถิ่น นับตั้งแต่การร่วมกันออกค่าใช้จ่ายค่าก่อสร้างอาคารค่าใช้จ่ายในการบริหารและดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมคนละครึ่ง จำนวนกรรมการในคณะกรรมการที่ปรึกษากรรมการที่ปรึกษาก็มาจากรัฐและจากสภาท้องถิ่นอย่างละเท่าๆ กัน

ในสุนทรพจน์แสดงที่บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองอาเมียงส์มาลโรซ์เน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลท้องถิ่น โดยตั้งเป้าหมายว่าด้วยหลักการนี้จะสามารถทำให้ภูมิภาคมีความเจริญด้านวัฒนธรรมทัดเทียมกับเมืองหลวง

“บ้านวัฒนธรรมแห่งนี้ขึ้นอยู่กับท่านทั้งหลาย ถ้าท่านต้องการ ท่านก็สามารถจะทำให้มันเป็น สถานที่ที่งามเลิศล้ำที่สุดในประเทศฝรั่งเศสได้ และถ้าเป็นเช่นนั้น ภายในไม่ถึง 10 ปี คำว่าบ้านนอกจะไม่เป็นคำที่น่าเกลียดอีกต่อไป”

มาลโรซ์และทีมงานตั้งเป้าไว้ในแผนแม่บทว่าจะสร้างบ้านวัฒนธรรมให้ได้ 20 แห่งภายใน 10 ปี แต่ในทางปฏิบัติ เขาทำได้น้อยกว่านั้นมาก เพราะไม่ได้รับงบประมาณตามเป้าที่ตั้งไว้ แม้จะได้พยายามชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎรให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการอนุมัติงบประมาณสร้างบ้านวัฒนธรรม ครั้งแล้วครั้งเล่าก็ตาม เช่น ในปี 1966 เขาแถลงว่า

“เราควรจะต้องมีบ้านวัฒนธรรมสักแคว้นละแห่ง...โดยใช้งบประมาณเพียงเท่ากับค่าก่อสร้างทางด่วนยาว 25 กิโลเมตรเท่านั้น ภายใน 10 ปี เราจะสามารถทำให้ประเทศฝรั่งเศสซึ่งในอดีตเคยเป็นประเทศผู้นำ

ด้านวัฒนธรรมกลับมามีบทบาทใหม่ ที่ทำให้ทั่วโลกต้องจับตาดูอีกครั้ง
เงินจำนวนไม่มากนักนี้จะทำให้ประเทศฝรั่งเศสกลายเป็นผู้นำของ
นานาประเทศในโลกนี้ได้อีกครั้งหนึ่ง”

เนื่องจากได้รับงบประมาณน้อย และต้องทำการตัดแปลงอาคารที่มีอยู่เดิมมาเป็น
บ้านวัฒนธรรม ในยุคของมาลโรซ์มีบ้านวัฒนธรรมที่เปิดดำเนินการได้รวม 8 แห่ง¹ แต่มี 3
แห่งเท่านั้นที่สร้างใหม่ คือ ที่เมืองอาเมียงส์ บูร์จส์ และเกรอนอบล์² ทำให้การบริหารจัดการ
เกี่ยวกับกิจกรรมวัฒนธรรมไม่สมบูรณ์และคล่องตัวเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง
ก็คือ ปัญหาที่เกิดจากการทำข้อตกลงแบ่งขอบเขตของงานระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับ
กระทรวงศึกษาธิการที่ว่า มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สอนให้ความรู้เรื่องศิลปะ บ้านวัฒนธรรม
มีหน้าที่สอนให้รักศิลปะและเน้นการให้ผู้ดูผู้ชมศิลปะสัมผัสปะกับงานศิลปะและศิลปิน
โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านการอธิบาย ในทัศนะมาลโรซ์ผู้ชอบศึกษาศิลปะด้วยตนเอง เขาเน้น
ความแตกต่างระหว่างการสอนศิลปะในมหาวิทยาลัยกับการทำให้ผู้คนรักศิลปะสัมผัสกับ
ศิลปะด้วยวิธีของบ้านวัฒนธรรม เขากล่าวในพิธีเปิดบ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองอาเมียงส์
เมื่อวันที่ 19 มีนาคม ค.ศ.1966 ว่า

¹ บ้านวัฒนธรรมที่เปิดดำเนินการในยุคของมาลโรซ์ ได้แก่

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองเลอฮาฟร์ (Le Havre) เปิดทำการเมื่อปี 1961

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองกาเณ (Caen) เปิดทำการเมื่อปี 1963

บ้านวัฒนธรรม TEP (ซานเมืองปารีส) เปิดทำการเมื่อปี 1964

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองบูร์จส์ (Bourges) เสร็จปลายปี 1963 (ทำพิธีเปิดเมื่อ 18 เมษายน 1964)

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองอาเมียงส์ (Amiens) เสร็จปลายปี 1965 (ทำพิธีเปิดเมื่อ 19 มีนาคม 1966)

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองโตนง-เล-แบ็งส์ (Thonon-les-Bains) เปิดทำการเมื่อปี 1966

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองฟิรมินี (Firminy) เปิดทำการเมื่อปี 1966

บ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองเกรอนอบล์ (Grenoble) เปิดทำการเมื่อปี 1968

² สถาปัตยกรรมของบ้านวัฒนธรรมมักออกแบบให้มีลักษณะอนุสาวรีย์ ประกอบด้วยห้องขนาดใหญ่
800-1200 ที่นั่ง หรือ 600-800 ที่นั่ง ห้องขนาดรองลงมาจุ 250-400 ที่นั่ง ใช้สำหรับการแสดงละคร
ดนตรี การฉายภาพยนตร์ นอกจากนี้ก็มีบริเวณจัดนิทรรศการศิลปะ ห้องเสนา ห้องสมุด ห้องฟังเพลง /
ดิสโกเธค ห้องนั่งเล่น (มีบริการอาหารเครื่องดื่มง่ายๆ) ห้องซ้อมละคร สตูดิโอสำหรับศิลปินทำงาน ฯลฯ

“มหาวิทยาลัยมีไว้สำหรับสอน แต่เราในที่นี้มีหน้าที่สอนคนให้รู้จักรัก ที่ว่าคนเราจะเข้าใจดนตรีได้ซาบซึ้งเพราะมีคนมาอธิบาย ซิมโฟนีหมายเลข 9 ให้ฟังนั้นไม่จริงหรอก หรือที่ว่าใครต่อใครจะรักกีวีนทร์เพราะมีคนมาอธิบายผลงานของ วิกตอร์ อูโก ให้ฟัง ก็ไม่จริงอีก... คนของเรา ณ ที่นี้มีหน้าที่สอนเยาวชนในเมืองนี้ให้รู้ว่ามีอะไรบางอย่างที่เป็นศักดิ์ศรีของมนุษย์ และสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถรักและชื่นชมได้ มหาวิทยาลัยอาจสอนคนให้เข้าใจประวัติศาสตร์ (ศิลปะ) ได้ แต่สิ่งที่จริงแล้วสิ่งที่ควรจะมีก่อนสิ่งอื่นทั้งหมด ก็คือ ความรัก เพราะถ้าจะว่าไป ไม่มีใครสามารถอธิบายให้เข้าใจความรักในรูปแบบต่างๆ ได้เลย”

นอกจากนี้ การแบ่งขอบเขตของงานระหว่าง “บ้านวัฒนธรรม” ของกระทรวงวัฒนธรรม และ “บ้านวัฒนธรรมของเยาวชน” ซึ่งสังกัดกองการศึกษามวลชนของสำนักงานเยาวชนและการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการก็มีส่วนทำให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมาเช่นกัน กล่าวคือ กลุ่มนักวัฒนธรรมท้องถิ่นฝ่ายซ้าย ที่ทำงานด้านการศึกษามวลชนในหลายตำบล ซึ่งไม่ชอบประธานาธิบดีเดอโกลและมาลโรซ์ ได้รวมตัวกันก่อตั้งสหภาพศูนย์วัฒนธรรมระดับตำบลแห่งชาติ (FNCC) โดยมีสภาตำบลเข้าร่วมเป็นสมาชิก 50 แห่งในปีแรก (1960) และเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ จนถึง 233 แห่งในปี 1968 เป้าหมายของสหภาพฯ ก็คือต่อต้านนโยบายวัฒนธรรมของมาลโรซ์ โดยกล่าวหาว่าเป็นวัฒนธรรมที่เน้นเฉพาะงานที่มีคุณค่าสูงเพื่อปัญญาชนกลุ่มน้อย ซึ่งต่างจากนโยบายของสหภาพฯ ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ โดยสหภาพฯ ได้ร่วมกับสมาคมแห่งการศึกษามวลชนเสนอนโยบายวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นมา การต่อต้านนโยบายวัฒนธรรมของมาลโรซ์ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงต้นปี 1968 และถึงขั้นบานปลายในช่วงเดือนพฤษภาคม มีการรวมตัวกับคณะกรรมการท้องถิ่นออกแถลงการณ์ต่อต้านการทำงานของมาลโรซ์ และ รวมตัวกับนักศึกษาที่บุกเข้ายึดโรงละครแห่งชาติ โอเด-อง ที่ปารีสในเดือนพฤษภาคม 1968 เหตุการณ์นี้มีส่วนทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลเดอโกลสั่นคลอน ส่งผลให้คะแนนนิยมที่มีต่อรัฐบาลเดอโกลลดลงวันที่ 28 เมษายน 1969 นายพลเดอโกลลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีของฝรั่งเศส หลังจากประชาชนส่วนใหญ่แสดงประชามติไม่รับข้อเสนอของเดอโกลเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาคและการปฏิรูปยุติสภาพหลังจากนั้นอีก 2 เดือน (22 มิถุนายน 1969) มาลโรซ์ก็ลาออกตามนายพลเดอโกลไปด้วย

2. การสนับสนุนการสร้างสรรคงานศิลปะร่วมสมัย

มาลโรซ์สนใจผลงานศิลปะทั้งในอดีตและในปัจจุบัน แต่เนื่องจากเห็นว่าที่ผ่านมากระทรวงศึกษาฯให้ความสำคัญแก่วิจิตรศิลป์แนวอคาเดมิก ซึ่งมุ่งเลียนแบบศิลปะโบราณของกรีกและโรมันเป็นส่วนใหญ่ เขาจึงพยายามจะปฏิรูปรางวัล Prix de Rome และพยายามหาทางให้บรรดาช่างฝีมือทำงานสมัยใหม่ด้วย อาทิ ออกนโยบายให้โรงงานทอพรม les Gobelins และโรงงานทำเซรามิกส์ที่ (Sèvres) ซึ่งเคยแต่ผลิตงานแบบประเพณีหรือแบบราชสำนัก ให้รับทำผลงานของศิลปินร่วมสมัยด้วย (แต่พวกช่างฝีมือที่ทำเครื่องเรือนแบบราชสำนักทำการประท้วง ไม่ยอมทำตามนโยบายของเขา) มาลโรซ์และทีมงานเน้นการสนับสนุนและเผยแพร่การสร้างสรรคงานศิลปะร่วมสมัยที่มีคุณภาพทั้งในเมืองหลวง และในภูมิภาคให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการสร้างสรรค์ศิลปะ (Service de la création artistique) ขึ้นมาในกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับศิลปะร่วมสมัย ทั้งในด้านทัศนศิลป์ ละคร ภาพยนตร์ ฯลฯ ทั้งยังได้ตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางจัดทำโครงการที่ครอบคลุมการสร้างสรรคร่วมสมัยที่หลากหลายด้วย

ก. ด้านทัศนศิลป์

กระทรวงวัฒนธรรมในยุคของมาลโรซ์จัดให้สำรวจบันทึกรายชื่อศิลปินร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงที่อยู่ในประเทศฝรั่งเศสทั้งที่เป็นชาวฝรั่งเศสและชาวต่างชาติ อาทิ Picasso, Miro, Chagall, Braque, Derain, Masson, Matisse, Le Corbusier, Calder, Arp, Léger, Delaunay, Hartung, Zao-Wou-Ki ฯลฯ และริเริ่มมอบรางวัลระดับ

ชาติ ชื่อ Le Palmarès des grands prix nationaux แก่ศิลปินที่มีผลงานโดดเด่น

มีการจัดนิทรรศการศิลปะย้อนหลังครั้งใหญ่ให้แก่ศิลปินใหญ่ เช่น ปิกัสโซ เลอเจร์ มาติสส์ มีการจัดทำสวนประติมากรรมกลางแจ้ง โดยติดตั้งผลงานประติมากรรมขนาดใหญ่ของ Maillol ในสวนสาธารณะดูยเอวรีส์ นอกจากนั้นมาลโรซ์ยังมอบหมายให้ ซากาลและมัสซง ดำเนินการวาด

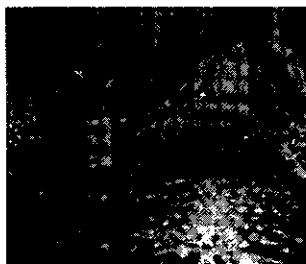

ภาพจิตรกรรมประดับเพดาน ณ โรงอุปรากรแห่งปารีส และโรงละครแห่งชาติโอเด-อง ด้วย

มาลโรซ์ริเริ่มให้จัดนิทรรศการ Biennale de Paris ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 1959 เพื่อให้ศิลปินนานาชาติมาแสดงผลงานในปารีส นอกจากนี้เขายังสนับสนุนให้กลุ่มศิลปินฝรั่งเศสได้ไปแสดงผลงานที่ต่างประเทศ เช่น ที่นิวยอร์ก ด้วย

มีการตั้งกรรมการชุดใหม่เพื่อทำหน้าที่เลือกซื้อผลงานศิลปะร่วมสมัยเข้าพิพิธภัณฑสถานศิลปะสมัยใหม่ (Musée de l'Art moderne)

มาลโรซ์มอบหมายให้สถาปนิกชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียง เลอ กอร์บุซีเยร์ (Le Corbusier) ออกแบบพิพิธภัณฑสถานแห่งศตวรรษที่ 20 (Musée du XXe siècle) โดยกำหนดจะสร้างขึ้นที่ย่านเดฟองซ์ (La Défense) แต่สถาปนิกผู้นี้ถึงแก่กรรมเสียก่อน โครงการสร้างพิพิธภัณฑสถานใหม่นี้จึงล้มไป

เมื่อเลอ กอร์บุซีเยร์ และบราก (Georges Braque: จิตรกรผู้ร่วมบุกเบิกก่อตั้งศิลปะคิวบิสม์) ถึงแก่กรรม มาลโรซ์ให้จัดรัฐพิธีไว้อาลัยอย่างสมเกียรติ และได้แสดงสุนทรพจน์ยกย่องเกียรติคุณและความสามารถของศิลปินที่มีความสำคัญทั้งต่อประเทศฝรั่งเศสและนานาชาติ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดรัฐพิธีไว้อาลัยบุคคลที่ทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ มาลโรซ์ได้จัดรัฐพิธีเคลื่อนอัฐิของฌอง มูแล็ง (Jean Moulin : หัวหน้าเสรีฝรั่งเศสที่สละชีวิตเพื่อชาติในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2) เข้าประดิษฐานที่อนุสรณ์สถานปองเต-อง (Panthéon) และได้แสดงสุนทรพจน์ยกย่องวีรกรรมต่อประธานาธิบดีเดอลและบุคคลสำคัญของประเทศอย่างสมเกียรติ มีการถ่ายทอดโทรทัศน์ให้ประชาชนทั่วประเทศได้ชมรัฐพิธีครั้งสำคัญนี้ด้วย]

ในปี 1962 มาลโรซ์ดำเนินการให้ออกกฎหมายที่กำหนดให้ใช้ 1% ของงบประมาณค่าก่อสร้างอาคารโรงเรียนและมหาวิทยาลัยของรัฐสำหรับซื้อผลงานศิลปะร่วมสมัยตกแต่งอาคารที่สร้างใหม่ นอกจากนี้ก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการและกองทุนสำหรับซื้อผลงานศิลปะของท้องถิ่นในภูมิภาคด้วย

ระหว่าง ค.ศ. 1964 มีการออกกฎหมายเพื่อจัดทำระบบประกันสุขภาพและให้สวัสดิการทางสังคมแก่ศิลปินที่มีชีวิตอยู่ และออกกฎหมายกำหนดให้อาคารของการเคหะแห่งชาติจัดสร้างที่อยู่อาศัย (HLM) โดยออกแบบให้ชั้นล่างสุดเป็นสตูดิโอสำหรับประติมากร และชั้นบนสุดเป็นสตูดิโอของจิตรกร

นอกจากนี้มีการออกกฎหมายที่เรียกว่า “Loi de dations” กำหนดให้ทายาทของศิลปินที่มีชื่อเสียงที่ได้รับมรดกเป็นงานศิลปะหลังจากที่ตัวศิลปินถึงแก่กรรมไปแล้วสามารถนำผลงานศิลปะส่วนหนึ่งมา มอบให้แก่พิพิธภัณฑ์ของรัฐแทนการเสียภาษีได้ โดยรัฐจัดพิธีรับมอบอย่างสมเกียรติ กฎหมายมัลโรซ์ฉบับนี้มีส่วนทำให้พิพิธภัณฑ์ของรัฐมีผลงานศิลปะชิ้นสำคัญๆ เพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะผลงานของปิกัสโซ

ในปี 1967 กระทรวงวัฒนธรรมจัดสร้างศูนย์ศิลปะร่วมสมัย (Centre National d'Art Contemporain หรือ CNAC) ที่ถนน Berryer ภายในอาคารใช้เป็นที่จัดนิทรรศการนานาชาติ (Biennale de Paris) และใช้เป็นสำนักงานเพื่อบริหารงานสวัสดิการของศิลปิน บริเวณสวนด้านนอกจัดเป็นที่แสดงงานประติมากรรมกลางแจ้ง (น่าสังเกตว่าผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะร่วมสมัยแห่งนี้ ต่อมาภายหลังได้ไปเป็น ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมจอร์จส์ ปอมปิดู)

ในปี 1968 ช่วงที่ฝรั่งเศสเตรียมงานกีฬาโอลิมปิก มัลโรซ์และทีมงานได้ขอให้ศิลปินชาวอเมริกัน ชื่อ คาลเดอร์ (Alexawder Calder) จัดทำประติมากรรมสมัยใหม่ติดตั้งที่หน้าบ้านวัฒนธรรมแห่งเมืองเกรอนอบล์ ผลงานชิ้นนี้สร้างความไม่พอใจให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ถึงขั้นทำการประท้วง แต่มัลโรซ์ก็ปกป้องเสรีภาพในการสร้างสรรค์ของศิลปินด้วยการชี้แจงผ่านทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า

“ถ้าเมื่อเราเลือกศิลปินคนไหนแล้ว ก็ต้องยอมให้เขาใช้เสรีภาพในการสร้างสรรค์ให้เต็มที่

ข. ด้านภาพยนตร์

นับแต่ปี 1962 มัลโรซ์ดำเนินการให้ออกกฎหมายให้ทุนสนับสนุนการสร้างภาพยนตร์ที่เสนอโครงการสร้างภาพยนตร์ที่มีคุณภาพด้านศิลปะและด้านเนื้อหาความคิด ทั้งไม่มีลักษณะที่กระตุ้นยั่วยุเรื่องทางเพศและความรุนแรง นอกจากนี้ยังเสนอให้ลดภาษีภาพยนตร์ด้วย อย่างไรก็ตามมัลโรซ์มักถูกโจมตีจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าใช้งบ

ประมาณสนับสนุนการสร้างภาพยนตร์ที่เข้าใจยาก ไม่สร้างความบันเทิงเท่าที่ควร ไม่ทำเงิน และไม่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ นอกจากนี้เขายังถูกนักสร้างภาพยนตร์ นักเขียนและศิลปินหัวก้าวหน้าโจมตีว่าไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของกลุ่มคลื่นลูกใหม่ (La Nouvelle Vague) ซึ่งเป็นภาพยนตร์แนวก้าวหน้าในขณะนั้น

ค. ด้านการละคร

มาโลร์และทีมงานสนับสนุนการละครอย่างเห็นได้ชัด โดยเพิ่มเงินช่วยเหลือแก่คณะละครทั้งในปารีส และในภูมิภาค ทั้งที่อยู่ในสังกัดหน่วยงานของรัฐและทั้งที่เป็นคณะละครเอกชน สำหรับปารีสมีการสถาปนาโรงละครโอเด-อง เป็นโรงละครแห่งชาติ แล้วเชิญผู้กำกับที่มีชื่อเสียง ชื่อฌอง หลุยส์ บาร์โรท์ (Jean-Louis Barrault) มาเป็นผู้อำนวยการ ในวันเปิดการแสดงละครของโคลแดล (Paul Claudel) เรื่อง "Tête d'Or" (สุวรรณเศียร) รอบปฐมทัศน์ ในปี 1959 มาโลร์เชิญประธานาธิบดีเดอโกลมาเป็นประธานในพิธีเปิดและร่วมชมการแสดง ส่วนละครในภูมิภาคนั้น มาโลร์ดำเนินการให้ทุนสนับสนุนทั้งแก่คณะละครที่มีอยู่เดิมและที่เกิดขึ้นใหม่อีก 9 คณะ และสนับสนุนการตั้งกองทุนสำหรับคณะละครเอกชนเมื่อปี 1964 ด้วย

อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่า โครงการของมาโลร์มักถูกคัดค้านจากนักการเมืองแนวอนุรักษนิยมในสภาผู้แทนราษฎรอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในเดือนตุลาคม 1966 มีการตั้งกระทู้ซักฟอกมาโลร์เพราะไม่เห็นด้วยที่มาโลร์ปล่อยให้มีการแสดงละครของฌ็องเนตต์ (Jean Genet) เรื่อง "Les Paravents" (ฉากกั้น) ที่โรงละครแห่งชาติ ทั้งๆ ที่ละครเรื่องนี้มีลักษณะก้าวร้าว และวิพากษ์วิจารณ์นโยบายด้านการทหารของฝรั่งเศส แต่มาโลร์ก็พยายามชี้แจงเพื่อปกป้องเสรีภาพของศิลปินในการสร้างงานศิลปะ

3. การออกกฎหมายเพื่อบูรณะและอนุรักษ์โบราณสถาน และสถานที่สำคัญของฝรั่งเศส

มาโลร์ไม่ได้สนับสนุนเฉพาะการสร้างสรรคงานศิลปะชิ้นใหม่เท่านั้น หากแต่สนใจเรื่องมรดกวัฒนธรรมอย่างจริงจังและลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่สนองตอบภารกิจหลักของกระทรวงวัฒนธรรมในด้าน การอนุรักษ์และการนำมรดกวัฒนธรรมของชาติออกไปเผยแพร่ให้เป็น

ที่รู้จักอย่างกว้างขวาง มีการออกกฎหมายในช่วงปี ค.ศ. 1962-1966 และ 1968 - 1970 เพื่อบูรณะอนุรักษโบราณสถานและสถานที่สำคัญของประเทศฝรั่งเศส ที่ถูกระเบิดทำลายระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และที่เก่าชำรุดทรุดโทรม ให้กลับอยู่ในสภาพที่น่าชม มีสง่าราศีเป็นที่ภาคภูมิใจของชาวฝรั่งเศส และประทับใจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สถานที่ที่ได้จัดการทำนุบำรุงเป็นการใหญ่ในครั้งนี้ได้แก่พิพิธภัณฑลัฟร์, อนุสรณ์สถาน Les Invalides, พระราชวังแวร์ซายส์ ปราสาทแวงแซน ปราสาทชอมบอร์ด มหาวิหารโนเตรอ-ดามแห่งปารีส มหาวิหารแห่งแร็งส์ และมหาวิหารแห่งสตราสบูร์ก ตลอดจนสตูดิโอเก่าของศิลปินในย่านมงต์มาร์ตร์ นอกจากนี้ ยังให้ดำเนินการจัดดูทำความสะอาดด้านหน้าของอาคารสถาปัตยกรรมสำคัญๆ ให้ชาวสะอาดงดงามด้วย ในปี 1962 มีการออก “กฎหมายมัลโรซ์” (Loi Malraux) ขยายการอนุรักษให้ครอบคลุมถึงอาณาบริเวณที่ล้อมรอบโบราณสถาน โดยให้ฝ่ายผังเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 1968 ก็ได้งบประมาณซ่อมแซมอาคารสถานที่สำคัญทั่วประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาค แคว้น เมือง และตำบลอีกประมาณ 100 แห่ง

4. การจัดทำทะเบียนโบราณสถานและแหล่งศิลปวัฒนธรรมทั่วประเทศ

ในปี 1964 มัลโรซ์ได้เชิญอ็องเดร ชาสเทล (André Chastel) ศาสตราจารย์ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะจาก Collège de France มาเป็นประธานคณะกรรมการจัดทำทะเบียนโบราณสถานและแหล่ง ศิลปวัฒนธรรมของฝรั่งเศส คณะกรรมการได้เลือกแคว้นที่มีบุคลากรและเครื่องมือพร้อมมากที่สุดก่อน ได้แก่ แคว้นอัลซาส และเบรอตานู โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งรวมทั้งผู้แทนจากฝ่ายจดหมายเหตุด้วย มีการค้นคว้าหาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ใช้หลักวิชาการและเครื่องมือสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพทำการสำรวจและจดบันทึก และเมื่อภารกิจเสร็จสิ้น ก็ได้จัดนิทรรศการแสดงผลการสำรวจโดยแสดงภาพถ่ายภาพถ่ายลายเส้น และชุดหนังสือที่พิมพ์รายชื่อแหล่งโบราณสถานที่สำรวจไว้ทั้งหมด

มัลโรซ์มีส่วนทำให้นักวิชาการด้านโบราณคดีได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก โดยได้ตั้งศาสตราจารย์ในฐานผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ ซึ่งก่อนหน้านี้นักโบราณคดีมักทำงานด้วยใจรักและไม่เคยได้รับค่าตอบแทนใดๆ

5. การพัฒนาความร่วมมือทางวัฒนธรรมกับนานาชาติ

ตามที่ได้เกริ่นข้างต้น มัลโรซ์ได้รับความไว้วางใจจากประธานาธิบดีเดอโกลเป็น

อย่างมาก เขาได้รับมอบหมายให้เป็น ผู้แทนของประธานาธิบดีไปติดต่อเจรจาและแสดง
สุนทรพจน์ในประเทศต่างๆ เพื่อเผยแพร่บทบาทและจุดยืนของประเทศฝรั่งเศสต่อ
ประชาคมโลก ทุกครั้งที่ปฏิบัติการกิจนี้ มาลโรซ์จะถือโอกาสทำหน้าที่รัฐมนตรีกระทรวง
วัฒนธรรมติดต่อเจรจาเพื่อหาทางนำผลงานศิลปะชิ้นเอกที่แสดงถึง อารยธรรมที่ยิ่งใหญ่
ของประเทศเหล่านั้นมาแสดงที่ประเทศฝรั่งเศสด้วย เนื่องจากเขาได้รับความไว้วางใจเป็น
อย่างมากจากประมุขและผู้รับผิดชอบด้านพิพิธภัณฑสถานของประเทศเหล่านั้น นิทรรศการ
ศิลปะที่มาลโรซ์นำมาจัดขึ้นที่ปารีสจึงยิ่งใหญ่ไพศาล ประกอบด้วยผลงานศิลปะชิ้นเยี่ยม
จำนวนมาก ได้แก่

1960 Trésors d'art de l'Inde ศิลปะอินเดียช่วงศตวรรษที่
3 ก่อนคริสตศักราช จนถึงศตวรรษที่ 14

1961 7000 ans d'art iranien ศิลปะเปอร์เซียช่วง 7 พันปี
จากยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบัน

1962 De Gyokudo à Tessai จิตรกรรมญี่ปุ่นคริสต์ศตวรรษ
ที่ 8 ถึง 9

1963 Chefs d'oeuvres de l'art mexicain ผลงานศิลปะชิ้นเอกของเม็กซิโก ยุค
ก่อนคลาสสิก, ศิลปะสเปนและโบราณคดี, ศิลปะพื้นบ้าน และศิลปะร่วมสมัย

1967 Le Trésor de Toutank-Amon ศิลปะอียิปต์ : ผลงานชิ้นเอกจากหลุม
ฝังศพของฟาโรห์

1967 L'art russe des Scythes à nos jours ศิลปะรัสเซียจากยุคชาวไซธจนถึง
ปัจจุบัน

นิทรรศการมรดกโลกที่จัดขึ้นในยุคของมาลโรซ์ทั้ง 6 ครั้งนี้ มีลักษณะเด่นโดยรวม
พอสรุปได้ดังนี้

1) ผลงานศิลปะที่นำมาจัดแสดงเป็นผลงานชิ้นเอกที่คัดสรรมาเป็นพิเศษ ซึ่ง
เจ้าของไม่เคยอนุญาตให้ใครนำออกนอกประเทศมาก่อน แต่เพราะมาลโรซ์และทีมงาน
(รวมทั้งนักวิจัย นักวิชาการด้านโบราณคดี และผู้เชี่ยวชาญฝรั่งเศสที่ทำการศึกษาค้นคว้า
อยู่ในประเทศนั้นๆ) ช่วยกันติดต่อเจรจา จึงทำให้ได้ผลงานชิ้นเยี่ยมๆ มาแสดงที่ปารีสเป็น
อันมาก นอกจากนี้กระทรวงวัฒนธรรมยังได้รับความร่วมมือจากสมาคมกิจกรรมด้านศิลปะ

แห่งฝรั่งเศส (L'Association Française d'Action Artistique หรือ AFAA) ซึ่งสังกัดกระทรวงต่างประเทศในด้านการให้ยืมเงินทุนสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเตรียมงานเพื่อการจัดงานนิทรรศการ จนทำให้นิทรรศการมีความยิ่งใหญ่ไพโรจน์เต็มที

2) นิทรรศการนานาชาติเหล่านี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากทุกฝ่าย นับตั้งแต่ประมุขของประเทศ (เช่น ประธานาธิบดีเนห์รู แห่งอินเดีย พระเจ้าชาห์แห่งอิหร่าน ซึ่งมาเป็นประธานในพิธีเปิดร่วมกับประธานาธิบดีเดอโกล) ไปจนถึงนักวิชาการ นักหนังสือพิมพ์ประชาชนชาวฝรั่งเศสทั้งในปารีสและภูมิภาค ตลอดจนชาวต่างชาติ มีผลทำให้ผู้เข้าชมในนิทรรศการแต่ละครั้งมีมากกว่า 1 ล้านคน ซึ่งทำลายสถิติที่เคยมีมา ทำให้มีรายได้จากการเก็บค่าเข้าชมสูงมาก และได้รับการกล่าวขวัญถึงจากนักวิจารณ์และนักหนังสือพิมพ์อย่างท่วมท้น

เนื่องจากมัลโรซ์ประทับใจที่ทางการอียิปต์ไว้วางใจให้ผลงานชิ้นเอกจากหลุมฝังศพฟาโรห์มาแสดงเป็นกรณีพิเศษ (และเขาก็เคยแสดงสุนทรพจน์ที่ UNESCO เมื่อปี 1960 ระบุว่าให้นานาชาติช่วยกันรักษาโบราณสถาน Nubie ซึ่งถือเป็นมรดกโลกที่สำคัญมาแล้ว) ทางการฝรั่งเศสจึงได้มอบรายได้ค่าเข้าชมนิทรรศการศิลปะอียิปต์เข้ากองทุนพิทักษ์โบราณสถาน Abou Simbel ซึ่งได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนอัสวานเป็นกรณีพิเศษด้วย

3) เห็นได้ชัดว่าการจัดนิทรรศการนานาชาติที่ปารีสเป็นการตอบสนองภารกิจหลักของกระทรวงวัฒนธรรมในการเผยแพร่ผลงานสำคัญของมนุษยชาติเพื่อให้ชาวฝรั่งเศสจำนวนมากที่สุด มีโอกาสชื่นชม “อัจฉริยภาพอันลึกล้ำของชนชาติต่างๆ” นอกจากนั้น ยังทำให้มหานครปารีสได้รับยกย่องว่าเป็นเมืองหลวงของประเทศที่มีบทบาทสูงในด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งก็นับได้ว่าสอดคล้องกับนโยบายของประธานาธิบดี เดอโกล ที่มุ่งหวังให้ประเทศฝรั่งเศสกลับมามีบทบาทสำคัญในระดับนานาชาติอีกครั้งหนึ่ง

นิทรรศการศิลปะฝรั่งเศสในต่างประเทศ

มัลโรซ์ให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนานาชาติด้วย เขาจัดส่งผลงานศิลปะของ ฝรั่งเศสไปแสดงในต่างประเทศหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งผลงานศิลปะชิ้นเยี่ยมที่ชาวฝรั่งเศส ห่วงแหนมาก 2 ชิ้น คือ ภาพจิตรกรรมโมนาลิซ่า และรูปประติมากรรมวินัสแห่งไมโล ไปแสดงที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ในปี 1963 และ 1964

น่าสังเกตว่าเมื่อมาโลร์ซตอบตกลงแก่สหรัฐอเมริกา และต่อมาแก่ประเทศญี่ปุ่นที่จะให้ยืมภาพโมนาลิซ่า และรูปวินัสแห่งไมโลไปแสดงนั้น กัทซาร์กซ์และผู้เชี่ยวชาญที่พิพิธภัณฑสถานลูฟร์พยายามคัดค้านอย่างสุดกำลัง ด้วยเกรงว่าจะเกิดการกระทบกระเทือนเสียหายและเกรงว่าจะมีปัญหาเรื่องความปลอดภัย นอกจากนี้สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรก็ตั้งกระทู้คัดค้าน แต่ มาโลร์ซก็ไม่ยอมเปลี่ยนใจ เขาพยายามชี้แจงให้รัฐสภาเห็นความสำคัญในการส่งงานศิลปะชิ้นเอกไปแสดงยังต่างประเทศ เช่น ในสุนทรพจน์ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อ 7 พฤศจิกายน 1964 มาโลร์ซกล่าวว่า

“อาจเป็นการนำโมโหที่ส่งประติมากรรมวินัสแห่งไมโลไปโตเกียว แต่ถ้าเราคิดว่าการที่นักกีฬาของเราได้เหรียญทองจากกีฬาโอลิมปิกเป็นการนำชื่อเสียงให้แก่ประเทศ การส่งผลงานศิลปะชิ้นเอกนี้ไปญี่ปุ่นเป็นเวลา 4 เดือน ก็น่าจะถือว่าเราได้เหรียญเพชรทีเดียว เพราะจะมีคนญี่ปุ่นถึง

4 ล้านคนมาชมชมประเทศไทยฝรั่งเศสที่ตั้งไว้ถึงประติมากรรมชิ้นนี้”

การจัดแสดงภาพจิตรกรรมโมนาลิซ่าที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ National Gallery ที่วอชิงตัน และพิพิธภัณฑสถาน Metropolitan ที่นิวยอร์ก ในเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 1963 และการจัดแสดงภาพประติมากรรมวินัสแห่งไมโล ที่ประเทศญี่ปุ่น ณ พิพิธภัณฑสถานโตเกียวและเกียวโต ระหว่างเมษายนถึงกรกฎาคม 1964 ซึ่งมาโลร์ซเดินทางไปร่วมในพิธีเปิดพร้อมกับประมุขของทั้งสองประเทศนั้น นอกจากจะเป็นการกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างฝรั่งเศสกับสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นแล้วยังเห็นได้ว่า งานศิลปะชิ้นสำคัญจากฝรั่งเศสดังกล่าวได้รับความสนใจจากมหาชนนานาชาติเป็นอย่างมาก จำนวนผู้เข้าชมนิทรรศการที่อเมริกาสูงถึง 1 ล้าน 7 แสนคน และที่ญี่ปุ่นประมาณ 1 ล้าน 8 แสนคน ทำให้ชื่อเสียงของประเทศฝรั่งเศสขจรขยายเป็นที่กล่าวขวัญถึงด้วยความชื่นชมว่าเป็นประเทศฝรั่งเศสโลกกว้างเรื่องศิลปะและเป็นประเทศผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรม นับได้ว่าเป็นความสำเร็จอย่างสูงของมาโลร์ซและกระทรวงวัฒนธรรม

6. การสร้างนโยบายด้านคีตศิลป์

น่าสังเกตว่ามลโรซ์และทีมงานทุ่มเทเวลาและความสนใจให้แก่เรื่องบ้านวัฒนธรรม และกิจกรรมวัฒนธรรมในด้านทัศนศิลป์ ละคร การบูรณะอนุรักษโบราณสถาน ฯลฯ มาก จนไม่มีเวลาเอาใจใส่เรื่อง คีตศิลป์มากนัก จนกระทั่งเกิดวิกฤตการณ์ด้านนี้อย่างชัดเจน ในช่วงทศวรรษ 1960 การที่ผู้คนหันไปนิยมฟังแผ่นเสียง วิทยุ และดูโทรทัศน์กันมาก มีผลทำให้ทำให้วงดนตรีทั่วประเทศฝรั่งเศสต้องค่อยๆ ปิดตัวไปที่ละวงๆ และนักดนตรีต้องตกงานจำนวนมาก ในช่วงปี 1962-1963 ขณะที่ประเทศเยอรมนีมีออร์เคสตราถึง 88 วง ฝรั่งเศส มีเพียงวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ (ORTF) วงของโรงอุปรากรแห่งปารีสและวงออร์เคสตราแห่งสตราสบูร์กในต่างจังหวัดอีก 1 วงเท่านั้นที่มีงานแสดงตลอดปี วงอื่นนอกนั้นก็ไม่มีแต่งานเป็นช่วงๆ และระหว่างที่ไม่มีงานนักดนตรีก็ต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการขับรถแท็กซี่บ้าง รับซักรีดเสื้อผ้าบ้าง ในที่สุดนักดนตรีที่ตกงานก็พากันประท้วง มาร์แชล ลองดอฟสกี (Marcel Landowski) ซึ่งเพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าฝ่ายคีตศิลป์ในขณะนั้น จึงเสนอปัญหานี้ต่อผู้บริหารระดับสูง จึงมีผลทำให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนคีตศิลป์แห่งชาติเพื่อพิจารณาเรื่องนโยบายคีตศิลป์อย่างจริงจัง ในปี ค.ศ.1966

สาระสำคัญในแผนพัฒนาคีตศิลป์แห่งชาติฉบับนี้ก็คือการมุ่งเสริมสร้างคุณภาพของนักดนตรีและวงดนตรี ทั้งในปารีสและภูมิภาค ตลอดจนเน้นการเผยแพร่ให้กว้างขวางทั่วถึงทั่วประเทศ มีการเสนอตั้ง Conservatoire ที่มีคุณภาพในทุกภาค ให้แต่ละภาคตั้งผู้แทนที่มีอำนาจเต็มในด้านการคีตศิลป์ โดยสามารถตั้งผู้แทนแคว้นได้ มีการตั้งผู้ประสานงานระหว่างผู้แทนภาค ผู้แทนแคว้น กับผู้มีอำนาจตัดสินใจในท้องถิ่น ทำให้สามารถดำเนินงานได้โดยไม่ต้องรอกการตัดสินใจของรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม

ในปี 1966 มีการตั้งวง Orchestre de Paris ซึ่งประกอบด้วยนักดนตรีฝีมือเยี่ยม โดยได้เชิญ Charles Munch มาเป็นวาทยกร เมื่อวงออกแสดงครั้งแรกในปี 1967 ที่ปารีส ณ salle Pleyel ปรากฏว่าได้รับความสำเร็จอย่างสูง และต่อมาเมื่อได้รับเชิญไปแสดงที่นิวยอร์กก็ได้รับคำชมจาก Karajan วาทยกรชื่อดังชาวเยอรมันซึ่งได้ไปร่วมฟังในคืนนั้นด้วย

นอกจากนั้น มีการตั้งวงออร์เคสตราระดับชาติและระดับภาคขึ้นอีก รวม 20 วง ซึ่งมีฝีมือขนาดนำไปแสดงแข่งกับวงนานาชาติได้

ในปี ค.ศ.1969 ลองดอพลก็ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้รับผิดชอบทั้งเรื่องดนตรี อุปรากร และนาฏศิลป์ ได้เสนอแผนแม่บท 10 ปี เพื่อจัดโครงสร้างทางดนตรีในประเทศฝรั่งเศสใหม่ แต่กว่าแผนแม่บทสำคัญนี้จะได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ก็ต้องรอถึงปี ค.ศ.1971 เมื่อ มาลโรซ์พ้นตำแหน่งไปแล้ว

สรุป

เห็นได้ว่าบทบาท ผลงานและกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมของ อ็องเดร มาลโรซ์ในช่วง 10 ปีที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมนั้นมีมากมายและหลากหลาย นับตั้งแต่การก่อตั้งบ้านวัฒนธรรม การสนับสนุนศิลปะร่วมสมัย การออกกฎหมายบูรณะอนุรักษโบราณสถาน การจัดทำทะเบียนสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และศิลปะไปจนถึงการสนับสนุนความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระดับนานาชาติ ซึ่งทำให้ชื่อเสียงของฝรั่งเศสโดดเด่นในฐานะประเทศผู้นำด้านวัฒนธรรมประเทศหนึ่งของโลก

แม้จะมีผู้เห็นว่ามาลโรซ์ไม่ใช่ นักการเมืองและนักบริหารที่ดี ไม่พยายามหาทางที่จะทำให้ได้งบประมาณด้านวัฒนธรรมตามที่ตั้งเป้าไว้ ทั้งพลาดโอกาสสำคัญที่ไม่รวบเอาเรื่อง การศึกษามวลชนและกิจการโทรทัศน์ซึ่งเป็นทัศนูปกรณ์สำคัญของยุคสมัยมาไว้ในข่ายงานของกระทรวงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ก็มีนักวิจารณ์ที่ยอมรับว่ามาลโรซ์ประสบความสำเร็จในแง่ที่สามารถสร้างนโยบายทางวัฒนธรรมและบุกเบิกนวัตกรรมทางวัฒนธรรมที่สำคัญไว้มาก ทั้งยังมีบทบาทสูงในด้านการเผยแพร่วัฒนธรรมฝรั่งเศสต่อชาวโลก และด้านการเผยแพร่ให้ชาวฝรั่งเศสได้รู้จักวัฒนธรรมอารยธรรมของโลก ออกัสแต็ง ฌีราร์ด (Augustin Girard) ประธานคณะกรรมการบันทึกประวัติศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม ได้เขียนแสดงความเห็นไว้ในวาระครบรอบ 40 ปีของกระทรวงว่า มาลโรซ์เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล จึงประสบความสำเร็จในด้านการบุกเบิกก่อตั้งนโยบายวัฒนธรรมจนกลายเป็นรากฐานสำคัญของนโยบายวัฒนธรรมฝรั่งเศส และทำให้รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมของประเทศฝรั่งเศสคนต่อๆมารวม 16 คนได้ใช้เป็นหลักสำหรับสืบสานพัฒนางานด้านวัฒนธรรมมาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ ยังมีหลายประเทศที่นำเอานโยบายของมาลโรซ์ไปปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนางานวัฒนธรรมของประเทศเหล่านั้นด้วย⁴

⁴ Augustin Girard. *Lettre d'information pour fêter les 40 ans de la création du Minintère de la Culture* : "1959, La naissance d'une politique de la culture" (Bimensuel numéro 41/ 20 janvier 1999)

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ได้จากการศึกษาบทบาทและผลงานของอ็องเดร มัลโรซ์ในช่วงที่เป็น รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมของประเทศฝรั่งเศส ก็คือ งานวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้บริหารของประเทศนั้นให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง วัฒนธรรมกับการเมืองจะต้องไปด้วยกัน เห็นได้ว่าในกรณีของประเทศฝรั่งเศส เมื่อผู้นำประเทศสนับสนุนเรื่องวัฒนธรรมและได้รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมที่มีความสามารถสูง กิจกรรมด้านวัฒนธรรมของประเทศฝรั่งเศสก็เจริญก้าวหน้าถึงขั้นเป็นที่ยอมรับและยกย่องจากนานาประเทศ

อย่างไรก็ตาม ควรจะต้องมีการศึกษาเรื่องนโยบายวัฒนธรรมของฝรั่งเศส หลังจากยุคของอ็องเดร มัลโรซ์ต่อมาจนถึงปัจจุบันด้วย เพื่อจะได้เห็นภาพรวมและพัฒนาการของกระทรวงวัฒนธรรมฝรั่งเศสตลอดช่วงระยะเวลาที่ยาวนานเกือบกึ่งศตวรรษ และเพื่อจะได้นำประสบการณ์ “ของเขา” มาพิจารณากลับกรอง ปรับประยุกต์ เพื่อหาทางสร้างนโยบายวัฒนธรรมระยะยาว “ของเรา” ต่อไป

หนังสืออ้างอิง

- GIRARD, Augustin et GENTI, Geneviève (Comité d'histoire du Ministère de la Culture), *Les Affaires culturelles au temps d' André Malraux 1959-1969*. Paris: La Documentation française, 1996.
- LESCURE, Jean. *Album Malraux: Iconographie choisie et commentée*. Paris: Editions Gallimard, Bibliothèque de la Pleiade, 1986.
- สดชื่น ชัยประสาธน์ (บรรณาธิการ). *รายงานการสัมมนา “100 ปี ชาตกาลของอ็องเดร มัลโรซ์”*. สาขาวิชาฝรั่งเศส คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร จัดพิมพ์ร่วมกับสำนักทูตวัฒนธรรมฝรั่งเศส สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย (พิมพ์ครั้งแรก : มกราคม 2545)